

**VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS
ŠILUMOS IR VANDENS DEPARTAMENTO
ŠILUMOS GAMINTOJŲ IR KONKURENCIJOS SKYRIUS**

Teikti Komisijos posėdžiui
Komisijos narys
Donatas Jasas

2018-09-20

**PAŽYMA
DĖL UŽDAROSIOS AKCINĖS BENDROVĖS „FORTUM KLAIPĖDA“ ŠILUMOS
GAMYBOS KAINOS DEDAMŲJŲ PERSKAIČIAVIMO**

2018 m. rugsėjo 20 d. Nr. O5E-228
Vilnius

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija) 2014 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. O3-949 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Fortum Klaipėda“ šilumos gamybos (produkto) bazinės kainos dedamųjų nustatymo“ nustatė UAB „Fortum Klaipėda“ (toliau – Bendrovė) šilumos bazinę kainą (kainos dedamąsias), kuri galioja iki 2019 m. gruodžio 31 d.

Bendrovė 2018 m. gegužės 15 d. raštu Nr. SKL-08-52 „Dėl perskaičiuotų šilumos kainos dedamųjų projekto“ Komisijai pateikė šilumos gamybos kainos dedamųjų perskaičiavimo projektą (toliau – Projektas) ir dokumentus, reikalingus skaičiavimams pagrįsti. Bendrovė su Projektu nepateikė Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo (toliau – Įstatymas) 32 straipsnio 14 dalyje numatyto pagal įmonės įstatus patvirtinto dokumento, kuriuo būtų nustatytos šilumos gamybos kainų dedamosios, apskaičiuotos pagal Šilumos kainų nustatymo metodiką, patvirtintą Komisijos 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. O3-96 „Dėl Šilumos kainų nustatymo metodikos“ (toliau – Metodika), antriesiems šilumos bazinės kainos galiojimo metams. Bendrovė Projekte nurodė, kad minėtą dokumentą pateiks vėliau. Bendrovė 2018 m. liepos 23 d. raštu Nr. SKL-18-67 (Komisijoje registruota 2018 m. liepos 24 d. Nr. R1-6145) Komisijai pateikė direktoriaus 2018 m. liepos 23 d. įsakymo Nr. IV-18-5 „Dėl perskaičiuotų šilumos kainos dedamųjų nustatymo“ kopiją.

Šilumos ir vandens departamento Šilumos gamintojų ir konkurencijos skyrius (toliau – Skyrius) Bendrovės pateiktą Projektą patikrino vadovaudamasis Įstatymo 32 straipsniu ir Metodika.

Bendrovės 2018 m. rugsėjo mėn. galiojančios ir Bendrovės bei Skyriaus projekcinių šilumos gamybos kainų palyginimas pagal dedamąsias pateiktas 1 lentelėje.

1 lentelė. 2018 m. rugsėjo mėn. galiojančios ir projekcinių šilumos gamybos kainų (be pridėtinės vertės mokesčio) dedamosios, ct/kWh

Eil. Nr.	Šilumos kaina		Galiojanti	Projektas		Pasikeitimas (6-4)
				Bendrovės	Skyriaus	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Šilumos kaina (1.1 + 1.2 +1.3)		2,93	4,98	3,13	0,20
1.1.	T_{PD}	Pastovioji dedamoji (1.1.1 + 1.1.2)	1,44	3,50	1,69	0,25
1.1.1.	T _{PD}	Bazinė pastovioji dedamoji	1,74			-
1.1.2.	ΔT	Pastoviosios dedamosios pokytis (1.1.2.1 +1.1.2.2 + 1.1.2.3)	-0,30	1,76	-0,05	0,25
1.1.2.1.	ΔT _{EF}	efektyvumo koeficiento įtaka	0,00	0,02	0,02	0,02
1.1.2.2.	ΔT ^{HG} _Q	pagaminto šilumos kiekio neatitikties įtaka	-0,29	0,00	0,00	0,29
1.1.2.3.	ΔT ^{INV} _{DA}	nusidėvėjimo (amortizacijos) įtaka	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.2.4.	ΔT ^{INV} _{JR}	atliktų investicijų įtaka	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.2.5.	ΔT ^{WACC} _{JR}	investicijos grąžos (skolinto kapitalo R _d) įtaka	-0,01	-0,10	-0,07	-0,06
1.1.2.6	ΔTX _{i,y}	kitų sąnaudų, nepriklausančių nuo Ūkio subjekto valios, įtaka	0,00	0,17	0,00	0,00
1.1.2.7	ΔTR _{JR,i,y}	faktinės investicijų grąžos neatitikimo priskaitytajai įtaka	0,00	1,67	0,00	0,00
1.2.	T_{KD}	Kintamoji dedamoji (1.2.1 +1.2.2)	1,49	1,48	1,44	-0,05
1.2.1.	T _{KD}	Bazinė kintamoji dedamoji	1,46			-
1.2.2.	T _{KD}	Kintamosios dedamosios pokytis	0,03	0,02	-0,02	-0,05
1.2.2.1.	ΔT _E	elektros energijos technologinėms reikmėms kainų pokyčio įtaka	0,03	-0,03	-0,03	-0,06
1.2.2.2.	ΔT _W	vandens technologinėms reikmėms kainų pokyčio įtaka	0,00	0,01	0,01	0,01
1.2.2.3.	ΔT _{KT}	kitų kintamųjų sąnaudų pokyčio įtaka	0,00	0,04	0,00	0,00

Pastaba. Skyriaus ir Bendrovės projekcinės šilumos kainos apskaičiuotos taikant 2018 m. liepos mėn. kuro kainas.

Skyriaus skaičiavimais po šilumos gamybos kainos dedamųjų perskaičiavimo pagal Metodikoje nustatytus koregavimo koeficientus, projekcinė Bendrovės 2018 m. rugsėjo mėn. šilumos gamybos kaina – 3,13 ct/kWh, palyginus su galiojančia kaina (2,93 ct/kWh), didėja 0,20 ct/kWh arba 6,8 proc. (skaičiavimai pateikti pažymos priede).

Perskaičiuota pastovioji dedamoji, palyginus su galiojančia, didėja 0,25 ct/kWh, iš jų: dėl efektyvumo koeficiento įtakos didėja 0,02 ct/kWh, dėl pagaminto šilumos kiekio neatitikties didėja 0,29 ct/kWh ir dėl investicijų grąžos pokyčio mažėja 0,06 ct/kWh.

Perskaičiuota pastovioji dedamoji, palyginus su bazine, mažėja 0,05 ct/kWh, iš jų: dėl efektyvumo koeficiento įtakos didėja 0,02 ct/kWh, dėl investicijų gražos pokyčio mažėja 0,07 ct/kWh.

Perskaičiuota kintamoji dedamoji, palyginus su galiojančia, mažėja 0,05 ct/kWh (dėl elektros energijos kainos pokyčio mažėja 0,06 ct/kWh, dėl vandens technologinėms reikmėms kainos pokyčio didėja 0,01 ct/kWh).

Perskaičiuota kintamoji dedamoji, palyginus su bazine, mažėja 0,02 ct/kWh (dėl elektros energijos kainos pokyčio mažėja 0,03 ct/kWh, dėl vandens technologinėms reikmėms kainos pokyčio didėja 0,01 ct/kWh).

1. ŠILUMOS GAMYBOS KAINOS DEDAMŲJŲ PERSKAIČIAVIMAS

Bendrovės Projekte taikytas šilumos kainos dedamųjų perskaičiavimo ataskaitinis laikotarpis – nuo 2017 m. II ketvirčio iki 2018 m. I ketvirčio.

1.1. Šilumos gamybos kainos pastoviosios dedamosios perskaičiavimas

Metodikos 74 punkte numatyta, kad Bendrovės šilumos bazinės kainos pastovioji dedamoji perskaičiuojama atsižvelgiant į efektyvumo koeficientą, pagaminto ir realizuoto šilumos kiekio neatitikimą tarp nustatyto ir faktiškai pagaminto ir realizuoto šilumos kiekio, ilgalaikio turto vienetų nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų ir investicijų gražos pokyčius bei į kitus, nuo ūkio subjektų valios nepriklausančių veiksnių nulemtus, neišvengiamus sąnaudų pokyčius.

1.1.1. Infliacijos įtakos skaičiavimas

Pagal Metodikos 74.1 papunkčio nuostatą, šilumos gamybos bazinės kainos pastovioji dedamoji perskaičiuojama atsižvelgiant į efektyvumo koeficientą. Šis nustatomas kaip pusė Lietuvos statistikos departamento skelbiamo šilumos kainos (kainos dedamųjų) perskaičiavimo ataskaitinio laikotarpio infliacijos dydžio, bet ne didesnis kaip 3 procentai (infliacijos dydžiu laikomas vidutinis metinis vartotojų kainų indekso pokytis).

Bendrovės ir Skyriaus skaičiavimais, perskaičiavimo ataskaitinio laikotarpio paskutinio mėnesio vartotojų kainų indeksas (2018 m. kovo mėn. – 106,6236) lyginamas su paskutinio perskaičiavimo ataskaitinio laikotarpio paskutinio mėnesio vartotojų kainų indeksu (2015 m. rugsėjo mėn. – 99,9515). Atsižvelgiant į tai, kad šis perskaičiavimas yra antrasis, sumuojami šio perskaičiavimo ($e = 0,03$)¹ ir praėjusio perskaičiavimo metu ($e = -0,0024$) nustatyti efektyvumo koeficientai. Pagal Bendrovės ir Skyriaus skaičiavimus, efektyvumo didinimo koeficientas sudaro 0,0276, o dėl infliacijos įtakos ($\Delta T_{EF,3}$) šilumos gamybos bazinės kainos pastovioji dedamoji didėja 0,02 ct/kWh, tiek pat palyginus su galiojančia.

1.1.2. Pagaminto šilumos kiekio neatitikties skaičiavimas

Šilumos gamybos kainos pastoviosios dedamosios pokytis dėl pagaminto šilumos kiekio neatitikties faktiškai pagamintam šilumos kiekiui skaičiuojamas vadovaujantis Metodikos 74.2.1 papunkčio nuostatomis. Minėtame punkte numatyta išimtis, pagal kurią reguliuojamiems nepriklausomiems gamintojams, kurie veikia centralizuoto šilumos tiekimo sistemose, kuriose šilumos tiekėjas valdo tinkamus eksploatuoti šilumos gamybos įrenginius, kainos pastoviosios dedamosios pokytis dėl pagaminto ir realizuoto šilumos kiekio neskaičiuojamas. Kadangi Bendrovės

¹ Kadangi $(106,6236 / 99,9515 - 1) / 2 = 0,0334$, t. y. daugiau nei 3 proc., imama 0,03.

katilinė veikia centralizuotoje šilumos tiekimo sistemoje, kurioje šilumos tiekėjas valdo tinkamus eksploatuoti šilumos gamybos įrenginius, šilumos gamybos kainos pastoviosios dedamosios pokytis dėl pagaminto šilumos kiekio neatitikties neskaičiuojamas.

1.1.3. Investicijų gražos pokyčio dėl skolinto kapitalo kainos R_d pokyčio skaičiavimas

Investicijų gražos pokyčio (dėl skolinto kapitalo kainos R_d) įtaka perskaičiuojamai kainai reglamentuojama Metodikos 74.5 papunktyje, kur numatyta, kad investicijų gražos pokytis dėl skolinto kapitalo kainos R_d pokyčio apskaičiuojamas taikant nuosavo kapitalo ir skolinto kapitalo apimtį (Eur), nustatytą šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) skaičiavimo ir paskutinio šilumos kainos (kainos dedamųjų) perskaičiavimo metu, taikant skolinto kapitalo kainą R_d , apskaičiuotą vadovaujantis Investicijų gražos normos nustatymo metodika, patvirtinta Komisijos 2015 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. O3-510 „Dėl Investicijų gražos normos nustatymo metodikos patvirtinimo“ (toliau – Investicijų gražos metodika), ir šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) skaičiavimo metu nustatytą nuosavo kapitalo gražą R_e , skolinto kapitalo W_D bei nuosavo kapitalo W_E dalis.

Bazinės kainos (kainos dedamųjų) nustatymo metu buvo nustatyta ilgalaikio turto vertė 22 445,55 tūkst. Eur.

Bendrovė Projekte taikė 4,42 proc. investicijų gražos normą, skaičiavimuose įvertino optimalią kapitalo struktūrą², Projekto pateikimo metu Komisijos skelbiamą nuosavo kapitalo kainą (7,38 proc.) ir skolinto kapitalo kainą³ (2,05 proc.), kuri yra mažesnė už Bendrovės faktinę skolinto kapitalo kainą.

Bendrovės skaičiavimais, investicijų gražos apimtis, taikoma perskaičiavimo metu, sudaro 992,093 tūkst. Eur (bazinėje kainoje buvo įvertinta 1 333,8 tūkst. Eur pagrindinės investicijų gražos, galiojančioje kainoje įvertinta 1 288,82 tūkst. Eur pagrindinės investicijų gražos). Bendrovės skaičiavimais, šilumos kainos pastovioji dedamoji dėl investicijų gražos pokyčio (dėl skolinto kapitalo kainos R_d pokyčio $\Delta T^{WACC}_{JR,3}$) turėtų mažėti 0,10 ct/kWh.

Skyrius investicijų gražą apskaičiavo taikydamas Metodikos 74.5 papunktyje numatytus rodiklius. Skyrius taikė šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) skaičiavimo metu nustatytą skolinto kapitalo W_D bei nuosavo kapitalo W_E dalis (56,0 proc. skolinto ir 44,0 proc. nuosavo kapitalo) bei nuosavo kapitalo gražą R_e (7,88 proc.) ir Bendrovės taikytą skolinto kapitalo kainą (2,05 proc.).

Skyriaus apskaičiuota investicijų gražos norma 4,90 proc., o investicijų gražos apimtis, taikoma perskaičiavimo metu, sudaro 1 099,832 tūkst. Eur. Detalesni investicijų gražos skaičiavimų rodikliai pateikti 2 lentelėje.

² Pagal Investicijų gražos metodiką šiuo metu galiojanti optimali kapitalo struktūra yra 60,0 proc. skolinto ir 40,0 proc. nuosavo kapitalo.

³ [http://www.regula.lt/siluma/Puslapiai/duomenys-vidutinei-svertinei-kapitalo-kainai-\(wacc\)-skaiciuoti.aspx](http://www.regula.lt/siluma/Puslapiai/duomenys-vidutinei-svertinei-kapitalo-kainai-(wacc)-skaiciuoti.aspx)

2 lentelė. Galiojančios, Bendrovės ir Skyriaus investicijų grąžos normos dėl skolinto kapitalo kainos R_d pokyčio skaičiavimų palyginimas

Rodiklis		Galiojanti	Bendrovės projekte	Skyriaus projekte	Pokytis (4-2)
T_{PD}	Bazinė pastovioji dedamoji	1,74			
ΔT_{JR}^{WACC}	investicijų grąžos pokyčio	-0,01	-0,10	-0,07	-0,06
Įvesties rodikliai					
JR^{WACC}	investicijų grąžos apimtis, tūkst. Eur	1.288,82	992,093	1.099,832	-188,99
K	reguliuojamo turto vertė, nustatyta šilumos bazinėje kainoje, tūkst. Eur	22.445,55	22.445,55	22.445,55	0,00
r	investicijų grąžos norma, proc.	5,74	4,42	4,90	-
R_d	skolinto kapitalo kaina, proc.	3,09	2,05	2,05	-
R_e	nuosavo kapitalo grąža, proc.	11,93	7,38	7,88	-
W_D	skolinto kapitalo dalis	0,70	0,60	0,56	-
W_E	nuosavo kapitalo dalis	0,30	0,40	0,44	-
t_y	Lietuvoje taikomas pelno mokesčio tarifas	0	0,075	0,075	-

Skyriaus skaičiavimais, dėl investicijų grąžos pokyčio (dėl skolinto kapitalo kainos R_d pokyčio) ($\Delta T_{JR,3}^{WACC}$), šilumos kainos pastovioji dedamoji mažėja 0,07 ct/kWh, o, palyginus su galiojančia, mažėja 0,06 ct/kWh.

1.1.4. Kitų, nuo ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksnių nulemtų, neišvengiamų sąnaudų pokyčio įtakos skaičiavimas

Metodikos 74.8 papunktyje reglamentuojamas kitų, nuo ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksnių nulemtų, neišvengiamų sąnaudų pokyčio įtakos perskaičiuojamai kainai skaičiavimas.

Bendrovė Projekte nurodė, kad Bendrovės veikla yra susijusi su įvairių valstybinių institucijų priimamais sprendimais ir reikalavimais. Nuo 2016 m. IV ketvirčio Bendrovė buvo įpareigota dalyvauti apyvartinių taršos leidimų (toliau – ATL) prekybos sistemoje. ATL įsigijimo sąnaudos nebuvo įvertintos nei Bendrovės bazinėje kainoje (kainos dedamosiose), nei perskaičiuotoje antrųjų šilumos kainoje (kainų dedamosiose).

Bendrovė nurodė, kad apyvartinių taršos leidimų sąnaudos 2017 m. sudarė 838,08 tūkst. Eur, šilumos gamybai priskirtina dalis sudarė 606,032 tūkst. Eur (sąnaudas paskirstant proporcingai pagal 2017 m. pagamintą šilumos ir elektros kiekį).

Bendrovė apskaičiavo, kad ATL įsigijimo sąnaudų kaip kitų, nuo Ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksnių nulemtų, neišvengiamų sąnaudų pokyčius sąnaudų pokyčio įtaka perskaičiuojamai kainai nustatoma pagal formulę:

$$\Delta T_{X,H,3} = \frac{C_{X,H,3} \times 100}{Q_{HR}} = \frac{606.032 \times 100}{350.512.990} = 0,17 \text{ ct/kWh}$$

kur:

$\Delta T_{X,H,3}$ – kainos pokytis trečiais metais dėl ATL įsigijimo sąnaudų pokyčių, kaip nepriklausančių nuo Ūkio subjekto valios, ct/kWh;

$C_{X,H,3}$ – nuo Ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksmų nulemtos pastoviosios sąnaudos, priskirtos paslaugai (produktui), 606,032 tūkst. Eur.

Bendrovės skaičiavimais, šilumos kainos pastovioji dedamoji dėl kitų, nuo ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksmų (ATL sąnaudų) turėtų didėti 0,17 ct/kWh.

Pagal Metodikos 58 punktą ATL sąnaudos yra priskiriamos kintamosioms sąnaudoms. Kaip žinoma, Bendrovė termofikacinėje jėgainėje degindama komunalines atliekas, gamina šilumos energiją, tiekiamą į centralizuotą šilumos tiekimo sistemą, ir elektros energiją. Kaip pagalbinis kuras jėgainės paleidimo ir stabdymo metu naudojamos gamtinės dujos. T. y. Bendrovė eksploatuoja bendro technologinio šilumos ir elektros energijos gamybos ciklo sistemą. Metodikos 15 punkte numatyta, kad jei ūkio subjektas valdo (eksploatuoja) bendro technologinio šilumos ir elektros energijos gamybos ciklo sistemą, šilumos ir elektros energijos gamybai naudojančią atliekas arba biodujas, tokios sistemos pajamas, sąnaudas, turtą ir įsipareigojimus atskiria į Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vienetą ir į Elektros energijos gamybos veiklos verslo vienetą, vadovaudamasis Metodika ir Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodika, patvirtinta Komisijos 2009 m. liepos 22 d. nutarimu Nr. O3-107 „Dėl Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos“ (toliau – Sąnaudų atskyrimo metodika), taikant biokuru kūrenamo šilumos šaltinio techninius ekonominius rodiklius. Pagal Sąnaudų atskyrimo metodikos 12 punktą, esamai kogeneracinei jėgainei arba atskiriems jėgainės blokams, naudojantiems skirtingas kuro rūšis, suformuojamas alternatyvus šilumos šaltinis (toliau – AŠŠ), kuris gali pateikti į aprūpinimo šiluma sistemą analogišką šilumos kiekį, naudojant tą patį kurą ir kitus resursus be elektros generavimo įrenginių. Vadinasi, šilumos gamybos verslo vieneto sąnaudos yra apskaičiuotos priimant, kad gaminant šilumą, yra deginamas biokuras. Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų skyrimo ir prekybos jais tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. D1-231 „Dėl Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų skyrimo ir prekybos jais tvarkos aprašo patvirtinimo“ priede Nr. 1 anglies dioksido išmetimo skaičiavimų formulės aprašyme yra nurodyta, kad, naudojant biomasę, išmetamųjų teršalų faktorius yra lygus nuliui. Tai reiškia, kad ATL įsigijimo sąnaudos šilumos gamybos veiklai negali būti priskiriamos.

Atsižvelgiant į tai, Skyrius šių sąnaudų pokyčio įtakos perskaičiuojamai kainai nevertino.

1.1.5. Paskutinių dvejų metų faktinės ir Ūkio subjektui nustatytos investicijų grąžos neatitikties skaičiavimas

Metodikos 74.9 papunktyje reglamentuojamas paskutinių dvejų metų faktinės ir Ūkio subjektui nustatytos investicijų grąžos neatitikties skaičiavimas, jeigu Ūkio subjekto vidutinė faktinė dvejų paskutinių ataskaitinių laikotarpių (ataskaitinių metų), dėl kurių yra pateikta audito išvada, investicijų grąža viršija reguliuojančiosios institucijos nustatytą vidutinę svertinę dvejų paskutinių kalendorinių metų investicijų grąžą daugiau kaip 1 procentiniu punktu.

Bendrovė Projekte nurodė, kad remiantis Bendrovės dvejų paskutinių ataskaitinių laikotarpių (2016 m. ir 2017 m.) reguliuojamos veiklos metinės atskaitomybės duomenimis, dėl kurių yra pateikta audito išvada, faktinė investicijų grąža skiriasi nuo Komisijos nustatytos vidutinės svertinės dvejų paskutinių kalendorinių metų investicijų grąžos daugiau kaip 1 procentiniu punktu. Bendrovė Projekte įvertino, kad šilumos kainos pastovioji dedamoji dėl patirto nuostolio turi didėti 1,67 ct/kWh:

$$\Delta T_{JR,H,3}^R = \frac{[183.071 - 638.426 - 2,02 * 2.679.999] \times 100}{350.512.990} = \frac{\Delta J R_H^R \times 100}{350.512.990} = \frac{-5.850.364 \times 100}{350.512.990} = -1,67 \text{ ct/kWh}$$

Skyrius atkreipia dėmesį, kad kaip ir yra numatyta Metodikos 74.9 papunkčio formuluotėje, šis punktas taikomas tik tais atvejais, kai ūkio subjekto vidutinė faktinė dviejų paskutinių ataskaitinių laikotarpių (ataskaitinių metų), investicijų grąža **viršija** nustatytą vidutinę svertinę dviejų paskutinių kalendorinių metų investicijų grąžą, t. y. pagal Metodikos 74.9 punktą nėra vertinama ūkio subjekto negauta investicijų grąža.

Bendrovė iš šilumos gamybos veiklos 2016 m. ir 2017 m. vidutiniškai patyrė nuostolį, kai per tą patį laikotarpį šilumos bazinės kainos dedamosiose įvertinta vidutinė investicijų grąža buvo 11,90 proc., todėl investicijų grąža nekoreguojama. Bendrovės 2016 m. ir 2017 m. vidutinės faktinės ir galiojančios investicijų grąžos palyginimas pateiktas 3 lentelėje. Pažymėtina, kad dėl Bendrovės veiklos specifikos (šilumos gamybos veikloje naudojamos atliekos), vadovaujantis Metodika ir Sąnaudų atskyrimo metodika, nustatant šilumos gamybos veiklos rezultatą, sąnaudos kuro įsigijimo kaina yra prilyginama biokuro kainai. Pagal Sąnaudų atskyrimo metodiką tokio tipo įmonėms, kurios neturi kuro įsigijimo sąnaudų, yra vertinama, kad kintamosios sąnaudos atitinka Komisijos nustatytas/skelbiamas biokuro rinkos kainas.

3 lentelė. Bendrovės 2016 m. ir 2017 m. vidutinės faktinės ir galiojančios investicijų grąžos palyginimas

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	2016–2017 m. galiojančioje kainoje vidutinė investicijų grąža (su papildoma investicijų grąža)	2016–2017 m. vidutinė faktinė investicijų grąža	Skirtumas (4-3)
1	2	3	4	5
1.	Investicijų grąža / nuostolis (tūkst. Eur)	2.671,78	-227,68	-2.899,45
2.	Investicijų grąža/nuostolis (proc.)	11,90%	-1,01%	-12,92%

Galiojanti perskaičiuojama Bendrovės šilumos bazinės kainos pastovioji dedamoji yra **1,44 ct/kWh**. Pagal Skyriaus projektą perskaičiuota šilumos bazinės kainos pastovioji dedamoji didėja iki **1,69 ct/kWh** arba 0,25 ct/kWh (17,4 proc.).

1.2. Šilumos gamybos kainos kintamosios dedamosios perskaičiavimas

Pagal Metodikos 75 punktą, šilumos bazinės kainos kintamoji dedamoji perskaičiuojama, atsižvelgiant į faktinius pagamintos ir įsigytos šilumos kiekių (struktūros) pokyčius, bei elektros energijos ir (ar) geriamojo vandens technologinėms reikmėms kainų pasikeitimus.

Pagal Bendrovės pateiktus duomenis, elektros energijos kaina, palyginti su bazinės šilumos kainos dedamųjų skaičiavimuose nustatyta, vidutiniškai mažėja nuo 8,67 ct/kWh iki 7,66 ct/kWh. Skyriaus ir Bendrovės skaičiavimais, perskaičiuotos elektros energijos sąnaudos sudaro 703,206 tūkst. Eur, t. y. 93,125 tūkst. Eur mažiau nei bazinėje kainoje. Perskaičiuotos elektros energijos sąnaudos dėl pasikeitusių elektros energijos kainų (ΔT_E) bazinę šilumos kainos kintamąją dedamąją mažina 0,03 ct/kWh, palyginus su galiojančia – mažina 0,06 ct/kWh.

Pagal Bendrovės pateiktus duomenis vandens technologijai kaina vidutiniškai didėja nuo 1,24 Eur/m³ iki 1,70 Eur/m³. Skyriaus ir Bendrovės skaičiavimais, perskaičiuotos vandens technologijai sąnaudos sudaro 227,691 tūkst. Eur, t. y. 60,656 tūkst. Eur daugiau nei bazinėje kainoje. Bendrovės ir Skyriaus skaičiavimais, dėl pasikeitusių vandens kainų (ΔT_w) šilumos kainos kintamoji dedamoji, palyginus su bazine kaina, didėja 0,01 ct/kWh, palyginus su galiojančia kaina, taip pat didėja 0,01 ct/kWh.

Iš viso Bendrovės ir Skyriaus perskaičiuotos elektros energijos ir vandens technologijai sąnaudos sudaro 930,897 tūkst. Eur arba 32,47 tūkst. Eur mažesnės nei bazinėje kainoje. Dėl to šilumos kainos kintamoji dedamoji, palyginus su bazine, mažėja 0,02 ct/kWh, o, palyginus su galiojančia, mažėja 0,05 ct/kWh.

Bendrovė Projekte nurodė, kad 2014 metais teikdama bazinės kainos (kainos dedamųjų) projektą, aiškinamajame rašte pateikė Komisijai informaciją apie pelenų tvarkymo ir kitas būtinas technologijai kintamąsias sąnaudas, tačiau bazinėje kainoje šių sąnaudų Komisija neįvertino. Bendrovė atsižvelgė į tai, kad 2015 m. spalio 14 d. Metodikos 27 punktą buvo papildytas 27.4.¹ papunkčiu, kuriuo kitos kintamosios sąnaudos buvo išskirtos atskira kintamųjų sąnaudų grupe. Remiantis šiuo Metodikos pakeitimu bei įgyvendinant Įstatymo įstatymo Nr. IX-1565 2, 10, 20, 32 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 10¹ straipsniu įstatymo Nr. XIII-1062 nuostatas, Bendrovė į Projektą įtraukė technologiškai būtinas kintamąsias sąnaudas pelenų šalinimui, smėliui, kaustikinei sodai (NaOH) įsigyti bei artimiausiu metu neišvengiamai atsirasiančias šilumos aukcionų sąnaudas. Bendrovė Projekto aiškinamajame rašte pateikė pelenų, kvarcinio smėlio, kaustikinės sodos ir įmoku, mokamų BALTPPOOL UAB už elektroninių šilumos aukcionų vykdymą, sąnaudų pagrindimą. Bendrovės skaičiavimais dėl šių papildomų sąnaudų (153,35 tūkst. Eur) šilumos gamybos kainos kintamoji dedamoji turėtų didėti 0,04 ct/kWh.

Skyrius šių papildomų kintamųjų sąnaudų, išskyrus įmoku, mokamų BALTPPOOL UAB už elektroninių šilumos aukcionų vykdymą, šilumos gamybos veiklos sąnaudose nevertino. Pažymėtina, kad Skyriaus 2014 m. rugsėjo 26 d. pažymoje Nr. O5-257 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Fortum Klaipėda“ šilumos gamybos (produkto) bazinės kainos dedamųjų nustatymo ir 2013–2016 metų investicijų derinimo“⁴ buvo nurodyta, kad Skyrius šių sąnaudų papildomai nevertino, nes tokios sąnaudos yra įskaičiuotos į Sąnaudų atskyrimo metodikoje patvirtintas biokuro kūrenamo AŠŠ materialines sąnaudas, kurios yra nustatytos pagal biokuro gaminančių šilumą šilumos gamintojų ir tiekėjų sąnaudas, kurie patiria ir pelenų, ir smėlio, ir kitas sąnaudas.

Pagal Komisijai teikiamus duomenis Bendrovė biokuro beveik neperka ir katilinėje nedegina. Dėl Bendrovės veiklos specifikos (šilumos gamybos veikloje naudojamos atliekos), vadovaujantis Metodika ir Sąnaudų atskyrimo metodika, skaičiuojant šilumos gamybos kainą, sąnaudose kuro įsigijimo kaina yra prilyginama biokuro kainai. Kadangi Bendrovė biokuro įsigijimo sąnaudų nepatiria, biokuro sąnaudos yra įskaičiuojamos į šilumos kainą, o deginant atliekas už jų utilizavimą dar gaunamos pajamos, darytina išvada, kad per šilumos gamybos kainą Bendrovė pasidengia visas, su šilumos gamyba susijusias kintamąsias sąnaudas.

Kaip minėta, Bendrovė Projekte pateikė pagal Metodikos 75.4 papunktį numatytus neišvengiamus kintamųjų sąnaudų pokyčius, nulemtus kitų, nuo ūkio subjekto valios nepriklausančių, veiksnių. Bendrovė Projekto aiškinamajame rašte nurodė, kad įgyvendinant Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 2, 10, 20, 32 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 10¹ straipsniu įstatymo Nr. XIII-1062 nuostatas atsirasiančias neišvengiamas šilumos aukciono sąnaudas,

⁴ Viešai paskelbta posėdžio medžiaga adresu <https://www.regula.lt/Puslapiai/posedziai/2014-10-16/komisijos-posedis.aspx>

kurios bus mokamos BALTPPOOL UAB už elektroninių šilumos aukcionų vykdymą. Bendrovės apskaičiuotos sąnaudos už elektroninių šilumos aukcionų vykdymą sudaro 4,602 tūkst. Eur (13,13 Eur/tūkst. MWh X 350,51299 tūkst. MWh). Skyriaus skaičiavimais, kintamosios sąnaudos dėl kitų, nuo ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksnių nulemtų, neišvengiamų sąnaudų pokyčio, didėja 3,449 tūkst. Eur (9,84 Eur/tūkst. MWh X 350,51299 tūkst. MWh). Skyrius įvertino 2018 m. gegužės 18 d. Komisijos nutarimu Nr. O3E-164 „Dėl BALTPPOOL UAB taikomų įkainių, už energijos išteklių biržos operatoriaus teikiamas paslaugas energijos išteklių biržos šilumos aukcionų dalyviams, derinimo“ patvirtintą energijos išteklių biržos prekybos šilumos aukcionų segmente įkainį – 9,84 Eur/tūkst. MWh, todėl planuojamos sąnaudos už elektroninių šilumos aukcionų vykdymą yra 1,153 tūkst. Eur mažesnės už Bendrovės apskaičiuotas. Skyriaus skaičiavimais, dėl šių sąnaudų įtakos ($\Delta T_{X,H,3}$) šilumos gamybos bazinės ir galiojančios kainos kintamoji dedamoji nekinta.

Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad šilumos tiekėjai, reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai ir bendri šilumos ir elektros energijos gamintojai, kurie elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai naudoja biokurą, privalo energijos išteklių biržoje (toliau – Birža) 2015 metais įsigyti ne mažiau kaip 50 procentų elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai reikalingo biokuro kiekio dalį, o 2016 metais ir vėlesniais metais – ne mažiau kaip 100 procentų.

Energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad 19¹ straipsnio 1 dalyje išdėstyti reikalavimai nurodytoms energetikos įmonėms netaikomi, jeigu Biržoje dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti reikalingo atitinkamos biokuro rūšies kiekio ar jo dalies arba kitais būdais įsigyti biokurą yra ekonomiškai naudingiau.

Bendrovė 2016 metais Biržoje įsigijo 91,29 proc. reikiamo biokuro poreikio. Tačiau Komisija atliko tyrimą dėl biokuro įsigijimo ir 2017 m. spalio 26 d. Patikslintoje Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinto įpareigojimo biokurą įsigyti energijos išteklių biržoje vykdymo 2016 m. ataskaitoje Nr. O13-28 aprašė Bendrovės biokuro įsigijimo aplinkybes bei padarė išvadą, kad Įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje įtvirtintą reikalavimą Bendrovė įvykdė. Komisija šiai tyrimo ataskaitai pritarė 2017 m. lapkričio 17 d. nutarimu Nr. O3E-517 „Dėl Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinto įpareigojimo biokurą įsigyti energijos išteklių biržoje vykdymo 2016 m.“

Bendrovė 2017 metais visą biokuro kiekį įsigijo ne biržoje. Kaip minėta, Bendrovė šilumos gamyboje didžiąja dalimi naudoja atliekas. Komisija atliko tyrimą dėl biokuro įsigijimo ir 2018 m. liepos 31 d. Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinto įpareigojimo biokurą įsigyti energijos išteklių biržoje vykdymo 2017 m. ataskaitoje Nr. O13-12 aprašė Bendrovės biokuro įsigijimo aplinkybes bei padarė išvadą, kad Įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje įtvirtintą reikalavimą Bendrovė įvykdė. Komisija šiai tyrimo ataskaitai pritarė 2018 m. rugpjūčio 23 d. nutarimu Nr. O3E-257 „Dėl Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinto įpareigojimo biokurą įsigyti energijos išteklių biržoje vykdymo 2017 m.“

3. IŠVADOS

Vadovaujantis Įstatymo 32 straipsniu ir Metodika, Skyrius siūlo Komisijai pritarti Skyriaus parengtam nutarimo „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Fortum Klaipėda“ šilumos gamybos kainos dedamųjų perskaičiavimo“ projektui ir konstatuoti, kad Bendrovės direktoriaus 2018 m. liepos 22 d. įsakymu Nr. IV-18-5 „Dėl perskaičiuotų šilumos kainos dedamųjų nustatymo“ šilumos gamybos kainos dedamosios nustatytos nesilaikant:

1. Metodikos 74.5 papunkčio, kuriame reglamentuojamas šilumos bazinės kainos pastoviosios dedamosios koregavimas dėl investicijų gražos pokyčio, susijusio su skolinto kapitalo kainos pokyčiu.

2. Metodikos 74.8 papunkčio, kuriame reglamentuojamas šilumos bazinės kainos pastoviosios dedamosios koregavimas dėl kitų, nuo ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksnių nulemtų, neišvengiamų kintamųjų sąnaudų pokyčių.

3. Metodikos 74.9 papunkčio, kuriame reglamentuojamas šilumos bazinės kainos pastoviosios dedamosios koregavimas dėl paskutinių dvejų metų faktinės ir ūkio subjektui nustatytos investicijų gražos neatitikties skaičiavimas, jeigu ūkio subjekto vidutinė faktinė dvejų paskutinių ataskaitinių laikotarpių (ataskaitinių metų), dėl kurių yra pateikta audito išvada, investicijų graža viršija reguliuojančiosios institucijos nustatytą vidutinę svertinę dvejų paskutinių kalendorinių metų investicijų gražą daugiau kaip 1 procentiniu punktu.

4. Metodikos 75.4 papunkčio, kuriame reglamentuojamas šilumos bazinės kainos kintamosios dedamosios koregavimas dėl kitų, nuo ūkio subjekto valios nepriklausančių veiksnių nulemtų, neišvengiamų kintamųjų sąnaudų pokyčių.

PRIDEDAMA:

1. Skaičiavimų lentelė, 2 lapai.
2. Nutarimo „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Fortum Klaipėda“ šilumos kainos dedamųjų perskaičiavimo“ projektas, 1 lapas.

Šilumos gamintojų ir konkurencijos skyriaus
vyriausioji specialistė

Vilija Janickienė

I posėdį kviečiami:

1. UAB „Fortum Klaipėda“ atstovai (el. paštas fortum.klaipeda@fortum.com);
2. AB „Klaipėdos energija“ atstovai (el. paštas klenergija@klenergija.lt).